

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

Ю.Ю.Сливка (Львів)

ДО 80-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА І.К.ВАСЮТИ

14 січня 2004 р. виповнилося 80 років від дня народження доктора історичних наук, професора Івана Кириловича Васюти.

Народився він у с.Спаське Сосницького району Чернігівської області, розташованому на мальовничому березі зачарованої Десни, неповторно оспіваної Олександром Довженком. Козацький родовід сім'ї майбутнього історика за тоталітарного режиму зазнав політичного переслідування, експропріації господарства, необгрунтованого звинувачення його у належності до СВУ.

В переддень Великої Вітчизняної війни Іван Кирилович закінчив середню школу № 1 у м.Сосниці, яка нині носить ім'я О.Довженка. Патріотичне несприйняття окупації німецькими загарбниками рідної землі спричинилося до того, що юнак подався до Чернігівсько-Волинського партизанського з'єднання двічі Героя Радянського Союзу О.Ф.Федорова. Як рядовий боєць першого загону-батальйону, яким командував Герой Радянського Союзу Г.В.Галицький, брав участь у всіх боях цього підрозділу та в підриві 12-ти ворожих ешелонів на залізниці Ковель - Рівне. Як учасник бойових дій, а нині інвалід Великої Вітчизняної війни, відзначений бойовими орденами і медалями.

По війні здійснилася його мрія про здобуття вищої історичної освіти. В 1945 - 1950 рр. Іван Кирилович навчався на історичному факультеті Львівського державного університету ім. Івана Франка і закінчив його з відзнакою. Після завершення навчання в аспірантурі в тому ж університеті 1953 р. успішно захистив кандидатську дисертацію "Становище і боротьба робітничого класу Західної України (1923 - 1929 рр.)".

Органічне захоплення історією галицько-волинського краю під владою Речі Посполитої визначило увесь подальший шлях його наукової й педагогічної діяльності. В 1953 - 1985 рр. він працював у Станіславському (Івано-Франківському) державному педагогічному інституті ім. Василя Стефаника (нині - Прикарпатський університет) старшим викладачем, доцентом, завідувачем кафедри історії СРСР і УРСР, проректором з наукової роботи і ректором педагогічного інституту. Обіймаючи посади керівника кафедр історичного факультету, проректора і ректора педвузу, Іван Кирилович докладно зусилля, щоб інститут з невеликого навчального закладу виріс у важливий науковий і культурний центр Прикарпаття, став справжньою кузницею педагогічних кадрів. За три з половиною десятиліття педагогічний вуз підготував понад 20 тис. учителів. Більшість випускників направлялась у школи західних областей України, а решта - у всі інші області республіки. Значна кількість учнів професора І.К.Васюти стали відомими вченими, які працюють у наукових установах і вузах Івано-Франківщини, Києва, Львова, Чернівців, Рівного та інших міст. Багато з них обрані депутатами рад різних рівнів або стали керівниками певних ланок державної адміністрації.

В 1986 р. учений повернувся до Львівського університету, де працював професором кафедри історії СРСР. 1992 - 1997 рр. - професор кафедри слов'янських країн. І всюди, де він працював, відзначалася його самовіддана працьовитість, добропорядність, вимогливість до себе і студентів, підлеглих. Його лекції та семінарські заняття з нормативних і спеціальних курсів вітчизняної історії відзначалися глибоким змістом і проводилися на рівні сучасних досягнень історичної науки та методики. Уся навчально-педагогічна

діяльність вченого характеризується постійним пошуком новизни викладання й органічного зв'язку його з вихованням у слухачів високих загальнолюдських ідеалів і здатності відстоювати їх у повсякденному житті.

Сфера його наукових досліджень охоплює проблеми політичної та соціально-економічної історії України, революційного і національно-визвольного руху на західноукраїнських землях, українсько-польських стосунків нової і новітньої доби, краєзнавства. Та найбільші здобутки його у царині вивчення аграрної історії Західної України міжвоєнного періоду. Як учасник Міжреспубліканського симпозиуму з аграрної історії Східної Європи він виступав з доповідями по аграрній історії західноукраїнського краю на 6-11 сесіях його в 1963 - 1969 рр. Наукову працю "Аграрні відносини і революційна боротьба селянства Західної України 1919 - 1939 рр." захистив у 1972 р. як докторську дисертацію. Помітний слід в українській історіографії залишили авторські монографії: "Селянський рух на Західній Україні в 1919 - 1939 рр." (Львів, 1971); "Соціально-економічні відносини на селі Західної України до возз'єднання (1918 - 1939)" (Львів, 1978); "Формування робітничо-селянського союзу в революційній боротьбі на Західній Україні 1921 — 1939 рр." (Львів, 1988). Завдяки ґрунтовним дослідженням аграрної історії українських земель під владою Польщі вчений став одним з провідних фундаторів потужної західноукраїнської школи істориків-аграрників.

Іван Кирилович є автором 16 монографій, близько 200 наукових, науково-популярних і методичних праць. Результати його наукових досліджень видруковані в академічних виданнях: "Ежегодники по аграрной истории Восточной Европы", "Материалы по истории сельского хозяйства и крестьянства СССР", наукових записках Станіславського педагогічного інституту, вісниках Львівського університету. Чимало наукових статей опубліковано в "Українському історичному журналі" і серед них історична розвідка "Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918 - 1939 рр.)" (2001. - № 5, 6). Він співавтор академічних монографій "Історія селянства Української РСР. У 2-х томах". — Т.2. (К., 1967); "Торжество історичної справедливості: закономірність возз'єднання західноукраїнських земель в єдиній Українській радянській державі" (Львів, 1968); енциклопедичного довідника "Великий Жовтень і громадянська війна на Україні" (К., 1987) та інших видань.

З його ініціативи та за його участю здійснювалася наукова розробка проблем краєзнавства (історії Галицького Прикарпаття). Він автор історії Івано-Франківська, науковий редактор і співавтор фундаментального видання "Історії міст і сіл Української РСР. Івано-Франківська область" (К., 1971), монографій "У боротьбі за маси: діяльність КПЗУ на Прикарпатті" (К., 1966); "Назустріч мрії: нариси історії Прикарпаття" (Ужгород, 1978); "Наш край в шкільному курсі історії СРСР" (Івано-Франківськ, 1977) та ін.

Не залишилися поза увагою дослідника і науково-методичні розробки актуальних питань вітчизняної історії, котрі видруковані у форматі численних методичних рекомендацій. У співавторстві виконано навчальний посібник для студентів-заочників педагогічних вузів "Практикум по истории СССР" (Москва: Міносвіти СРСР, 1987).

В активі професора змістовні виступи на міжнародних конгресах істориків (Москва, 1970), україністів, конференціях та симпозиумах. Практична допомога аспірантам, молодим здобувачам, студентам у проведенні наукових досліджень, робота у спеціалізованих наукових радах по захисту дисертацій, опонування численних кандидатських і докторських дисертацій - усе це складові його наукової праці.

Останніми роками автор підготував дві монографії з використанням величезного масиву архівного і статистичного матеріалів на основі сучасного бачення історичних проблем. Це "Нариси політичної історії Західної України 1918 - 1939 рр." (вид-во "Каменярь") і "Галицько-волинське село між першою

і другою світовими війнами. Історико-економічне дослідження" (вид-во Львівського університету).

Багатогранна громадсько-політична діяльність ювіляра виявилася на-самперед у публікаціях численних науково-популярних статей з актуальних питань історії, зокрема революційно-визвольних змагань українців у періодичній пресі (республіканських та обласних газетах). Як багаторічний голова обласної комісії Радянського фонду миру удостоєний Почесної медалі фонду. Плідна його робота як лектора і члена правління обласної організації товариства "Знання" на Прикарпатті.
